

Катула Н.А.

здобувачка кафедри менеджменту підприємств
КПІ ім. Ігоря Сікорського

РОЛЬ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ У ЗМІЦНЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Однією з передумов забезпечення стабільного та динамічного розвитку економічних системринкового типу є підвищення частки малого та середнього підприємництва (далі – МСП). Саме такі підприємства сприяють формуванню конкурентних переваг, закріпленню лідерських позицій країни на міжнародному ринку, а також відіграють важливу роль у збільшенні загального ВВП. Сьогодні для України МСП мають особливе значення - вони слугують одним із провідних чинників забезпечення сталого економічного зростання та соціального добробуту населення.

Такі види бізнесу є найбільш поширеними та найчисельнішими секторами економіки через свою легкість доступу входження на ринок праці й значно впливають на економіку країни в цілому. Відокремлюють основні функції їх існування в сучасному світі: послаблення монополій, створення конкурентоспроможного середовища, здатність швидко адаптуватися до нових умов, покращення умов зайнятості в країні шляхом формування нових робочих місць для населення, впровадження новітніх та спеціалізованих технологій тощо [5].

Малі та середні підприємства характеризуються низкою ознак, які відрізняють їх від великих підприємств. Саме здатність оперативного реагувати на обставини ринку забезпечує потрібну ринковій економіці гнучкість, особливо за непередбачуваних обставин, які можуть виникнути в будь-який момент. Дана властивість МСП найбільш актуальна в сучасних умовах, що зумовлено швидкою персоналізацією та диференціацією споживчого попиту, прискоренням науково-технічного прогресу та розширенням асортименту товарів і послуг. Доцільність їх існування полягає у перевагах, які вони надають як економіці, так і своїм споживачам, а саме: незначні витрати на управління, невеликий стартовий капітал, мотивація до праці працівників, висока оборотність ресурсів, сприяння збільшення продуктивності та ефективності виробничих процесів, а також підвищення якості товарів та послуг [5].

У сучасних розвинених країнах сектор МСП становлять 80-90% від загальної кількості підприємств. Наприклад, в країнах Європейського Союзу у таких галузях зайнята більш ніж половина працездатного населення, у Сполучених Штатах Америки нараховується близько 97,9% від усіх підприємств, а в Японії – приблизно 82%[4]. Ці показники підкреслюють важливу роль дрібних підприємств у підтримці економіки наведених держав. Крім того, великі підприємства ініціюють лише 10% генерованих інноваційних технологій, а решту 90% імплементують МСП.

В Україні також спостерігалася спрямованість на зростання кількості суб'єктів малого бізнесу, зумовлена збільшенням числа фізичних осіб-підприємців (ФОПів). Згідно з даними Державної служби статистики України, станом на 1 січня 2020 року у структурі вітчизняного підприємництва за розмірами частка малих підприємств становила 95,2%, середніх – 4,7% і великих – 0,1%[4]. Проте, останнім часом ці цифри почали скорочуватись через повномасштабну війну, розв'язану росією – країною-агресором, та нестабільну ситуацію в країні загалом. За останніми даними Держстату України, кількість господарюючих суб'єктів, що відносяться до категорії МСП в Україні у 2022 році становила 1,7 млн, що на 11,4% менше, в порівнянні з 2021 роком[1]. Проте навіть в ці складні часи українське підприємництво підтвердило свою здатність швидко

адаптуватися до нових непередбачуваних умов, і саме завдяки цьому воно запобігло національній економіці опинитися в кризовому становищі.

Наразі ведення малого та середнього бізнесу в сучасних ринкових умовах в Україні пов'язане з багатьма ризиками та труднощами, які сповільнюють та можуть негативно впливати на цей процес. Можна виділити такі найпоширеніші проблеми: високі відсоткові ставки на кредити (близько 16-34% річних)[2], високий рівень оподаткування, зміни чинного законодавства, форс-мажорні обставини тощо.

Вирішення викладених вище проблем МСП формує собою один із ключових пріоритетів економічної політики держави, адже саме ці підприємства сприяють значному підвищенню конкурентоспроможності національної економіки, забезпеченні її гнучкості, а також створенні нових робочих місць для населення країни[3]. Для ефективного функціонування таких бізнесів основними принципами державної підтримки повинні бути створення сприятливих умов для їх розвитку, формування відповідного бізнес-середовища, забезпечення сталого позитивного прогресу в суспільстві, запобігання безробіттю, формування сектора МСП та становленню його як провідної сили в економіці.

Отже, малий та середній бізнес є одним із головних напрямків економічного розвитку України. Він слугує базисом економіко-структурних зрушень, ініціює створення інноваційних процесів, збільшення кількості робочих місць для населення, виступає фактором удосконалення здорової ринкової конкуренції. Наразі ці види бізнесу вимушені долати низку макроекономічних перешкод, основними причинами яких є нестабільна економічна ситуація в країні[4]. Задля їх розв'язання необхідно впроваджувати низку економічних реформ та досліджень у цій сфері, спрямованих на забезпечення сталого розвитку та прогресу підприємств.

Перелік посилань:

1. Державна служба статистики України. 2024. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Національний банк України. 2024. URL: <https://bank.gov.ua>.
3. Мірошник Р. О., Прокоп'єва У. О. Розвиток малого і середнього бізнесу в Україні: проблеми і перспективи. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. 2020. № 4. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/may/21613/maket200296-65-73.pdf>.
4. Васюта В.Б., Путря А. М., Пивоваров В. О. Стан розвитку малого підприємництва в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 6. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/01/2022-312-61-22.pdf>.
5. Гусак Ю. Е., Погребняк А. Ю. Розвиток малого та середнього бізнесу-запорука стабільності економіки. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2014. № 4. URL: <https://probl-economy.kpi.ua/pdf/2014-28.pdf>.